

07

SZÍNVONALAS NEVELŐI ÉS LELKIPÁSZTORI MUNKA

Füzetsorozat
a kalazanciusi identitásról

www.piarista.hu

coeduPia 3.0 SCOLOPI

Füzetsorozat a kalazanciusi identitásról 07 TARTALOM

3 SZÍNVONALAS NEVELŐI ÉS LELKIPÁSZTORI MUNKA
MITŐL LESZ SZÍNVONALAS A PIARISTA NEVELÉS?

8 REFLEXIÓ ÉS CSOPORTOS MEGOSZTÁS

Belső
használatra

Megjelent 2022-ben
Piarista Rend Magyar Tartománya
www.piarista.hu

SCOLOPI

coeduPia 3.0

SZÍNVONALAS NEVELŐI ÉS LELKIPÁSZTORI MUNKA

Nevelési folyamat, melynek révén intézményeink átfogó képzést nyújtanak, mely felkészít az életre és magában foglalja a nevelési tevékenység minden összetevőjét: rendeltetést, célokat, tartalmakat, módszertanokat, eszközöket és értékelést.

A mikor bármely rendszeren belül felmerül a minőség kérdése, az mindig arra vonatkozik, hogy a rendszer mennyire hangolódott rá azokra az előírásokra és modellekre, amelyek a lehető legoptimálisabb teljesítményt fémjelzik, és amelyeket valamilyen elismert autoritás állított fel. Különböző minőségi modellek és előírások léteznek, és különfélék a rendszereket átvizsgáló és hitelesítő hivatalok is.

Ami a piarista szolgáltatón belüli színvonalas nevelői és lelkipásztori munkát illeti, érdemes az általános előírásokhoz és modellekhez igazodnunk, és alkalmazhatjuk azokat működésünk konkrét területeire, ahogy sok esetben már tesszük az ISO előírásokkal, az EFQM modellel stb. Helye van annak is, hogy létrehozzunk egy saját modellt, melyet az illetékes piarista vezetés határoz meg és hagy jóvá, és hogy tevékenységünket az általuk meghatározott standardok szerint mérjük, amelyek a szolgáltatunk optimális megvalósításáról született konszenzus eredményei. Ezt az irányt vette fel a rend 2001-ben és 2006-ban azzal, hogy meghatározta és értékelte intézményeink kalazanciusi identitáselemeit.

Az értékelés tárgyának összetettsége, a nevelés és lelkipásztori munka színvonala, a nehézség, hogy általános standardokat határozzon meg egy, az egyház, társadalom és kultúra történetének körülményeitől oly nagy mértékben függő téma esetében, és végezetül a vágy, hogy inkább motiválja, mint hogy mennyiségileg hagyja jóvá vagy minősítse jelenléteinkben a piarista szolgáltatást, a 2009-es egyetemes káptalantól kezdődően arra vezette a rendet, hogy inkább a minőségi leírás mellett döntsön, ami anélkül, hogy nélkülözné a meghatározás, aktualizálás és iránymutatás céljának szükségességét, megfelelőbb elemzést és nyugodtabb önértékelést tesz lehetővé. Így rendelkezett a 2009-es egyetemes káptalan, amely jóváhagyta a tíz kalazanciusi identitáselemet, és értékelési útmutatót biztosított hozzá.

MITŐL LESZ SZÍNVONALAS A PIARISTA NEVELÉS?

E reflexió továbbgondolásának szándékával szeretnénk megosztani néhány kritériumot, amelyek segíthetnek beépíteni ezeket a kalazanciusi identitáselemeket szolgáltatunk minőségi fejlődésének állandó feladatába.

1. Identitás

Nem tűnik véletlennek, hogy a rend által annak idején elvégzett intézményes reflexió a piarista szolgálat kalazanciusi színvonaláról rámutatott annak szükségességére, hogy vegyük számba a piarista identitást meghatározó elsődleges identitáselemeket. Úgy

tűnik, hogy ha a minőségértékelési modellekhez tartozó konkrét szempontok közül a leglényegesebbet ki akarnánk emelni, akkor ez az a konkrét hozzájárulás lenne, amelyet karizmatikus identitásunkból adódóan tehetünk. Tehát ha nem vagyunk képesek szolgálatunkat a minket, piaristákat jellemző szempontok mentén megvalósítani, akkor a többi értékelhető szempont – még ha nagyon fontos is – mindig csak másodlagos lesz.

Egyértelműnek tűnik – legalábbis az evangélium logikája alapján –, hogy ha a só ízét veszi, akár mennyire is tökéletesen kristályos, és bármennyire fehérnek tűnik is, nem ér semmit. Ugyanígy, ha mi nem osztanánk meg azt, ami piarista gyökereinkből következik, még ha kifogástalanul végeznénk is munkánkat, nem lennénk hűek eredeti megbízatásunkhoz, nem adnánk választ életünk értelmére, és hosszú távon teljesen feleslegessé válnánk.

Ez alapján kijelenthetjük, hogy bár a minőség kérdését nem szűkíthetjük le az identitás témakörére, ez utóbbi mégis szükséges feltétele az előbbinek, még ha önmagában nem is elegendő. Korábban már tágabb kifejtést is adtunk annak az identitásnak a fogalmáról, amellyel véleményünk szerint mindenkinek kötelessége tisztában lenni, úgyhogy itt csak egy definícióját szeretnénk közreadni. Az identitás témáját úgy lehet röviden összefoglalni, ha kapcsolatba hozzuk azzal az összetett ciklikus folyamattal, amelyen keresztül egy szervezet saját eredeti inspirációjára jellemző szempontok és hangsúlyok mentén tekint rá a valóságra, és elemzi azt; célokat tűz ki, majd azoknak megfelelően cselekszik korábbi tapasztalataiból származó technikák alkalmazásával; lelki tapasztalatait saját érzékenysége és a különböző kontextusok tükrében meséli el, ünnepli meg és mutatja be; továbbá újít, megújul és új tagokat toboroz, így garantálva saját fenntarthatóságát, és egyben missziós tevékenységét.

E megközelítés alapján szolgálatunk színvonalának ösztönzése szükségszerűen ezen „identitásciklus” fenntartható működésének garantálásán keresztül kellene, hogy megvalósuljon annak érdekében, hogy minden egyes összetevőjét a minőség és a kiválóság kritériumai alapján bontakoztathassuk ki. E ciklus működtetéséhez az alábbi részleteket kell figyelembe venni:

2. Szándékoltóság

Piarista szolgálatunk minősége megköveteli, hogy annak része legyen egyfajta „piarista szándékoltóság”. A javasolt sémát követve mind a valóság elemzését, mind a célok meghatározását egyértelműen a piarista identitásra kell építeni.

Valóságelemzésünk azokra a szempontokra fog összpontosítani, amelyekre különösen is érzékenyek vagyunk, és a Kalazancius és követői által megkapott piarista karizma mentén vizsgáljuk majd őket. A gyerekek helyzete – különösen a legvédtelenebbeké –, továbbá a nevelés, társadalom és pasztoráció terén tapasztalt szükségleteik képezik majd elemzésünk alapját.

Az elemzett valóság alapján a küldetés, melyben sajátos karizmánk révén részesülünk, olyan meghatározott célok felé irányít bennünket, amelyek kísérői jelenlétet igyekeznek biztosítani azoknak a személyeknek, akiket elsődleges címzettjeinknek tartunk, továbbá annak a környezetnek, amelyben élnek, hogy erényesebb emberré váljanak, és hogy igazságosabb és méltóbb környezetben élhessenek. A társadalomelmélet fogalmaival élve olyan embereket szeretnénk nevelni, akik részt vesznek a strukturális változásokban, és olyan strukturális változásokat akarunk generálni, amelyek visszahatva az emberekre átformálják őket a különböző kultúrákra és társadalmakra jellemző intézményeken keresztül.

Szervezeti szándékunkat a piarista jelenléti projektek megalkotása révén kívánjuk definiálni, amelyek magukban foglalják azt, amit egyes minőségirányítási modellek szervezeti vízióknak neveznek. Konkrétabban fogalmazva az oktatási központok esetében szervezeti szándékunk az átfogó nevelési tervekhez lesz alakítva, melyeknek tartalmazniuk kell mind evangelizációs és átalakító hatású nevelési céljainkat, mind a kívánatos tanulói profilt. Céljaink felé máris egy lépés, hogy céljaink nyilvánosak és ismertek, ugyanis az emberek és a valóság átalakulása elsősorban olyan alternatív történetek kidolgozása folytán valósulhat meg, melyek az ígéretről beszélnek, amelyben hiszünk, és amely lehetővé teszi egyrészt, hogy felderengjen előttünk egy új élet és egy új világ lehetősége, másrészt, hogy összehívjuk mindazokat, akik hívást éreznek a víziókon való osztozásra.

Természetesen minden szervezet esetében fennáll annak a veszélye, hogy miután magasztosabbnál magasztosabb szándékokat fogalmazott meg, olyan tevékenységekbe kezd, amelyek céljaikban és módszereikben igen távol állnak az eredeti szándéktól. Ahhoz, hogy ezt elkerüljük, muszáj piarista tevékenységünket újra és újra megkérdőjeleznünk és megtisztítanunk saját céljaink és az általunk előmozdítani kívánt értékek mentén. Ehhez elengedhetetlen a folyamatos, rendszeres, mindenkit bevonó értékelés, hogy garantáljuk szolgálatunk piarista szándékait.

3. Társadalmi és kulturális vonatkozás

Szolgálatunk minőségi fejlődésének harmadik elengedhetetlen kritériuma a társadalmi és kulturális vonatkozásban keresendő. E kritérium arra vonatkozik, hogy elemzéseinket, céljainkat és javaslatainkat ahhoz a konkrét társadalmi és kulturális háttérhez kell igazítani, amelyhez tartozunk. Az, hogy egy globális szervezet tagjai vagyunk olyan közös vonásokkal, amelyek Kalazancius karizmatikus örököseiként és a piarista család tagjaiként határoznak meg minket, nem lehet akadálya annak, hogy javaslatunk mélyen gyökeret verjen abban a társadalomban és kultúrában, ahol szárba szökken. Egyre inkább meggyőződésünkké válik, hogy ha szolgálatunkban nem valósul meg legalább minimális szinten az inkulturáció, lehetetlen elindítani a céljaink elérése szempontjából elengedhetetlen személyes és társadalmi folyamatokat. Szolgálatunk kibontakoztatása szempontjából feltétlenül szükséges figyelembe vennünk címzettjeink életkörülményeit, és az ő saját értékeikből kell kiindulnunk, még ha a mi célunk a nevelés is, illetve éppen azért, mert a mi központi küldetésünk a nevelés. De ha nem vesszük figyelembe azoknak a társadalomnak az alapvető jellemzőit, amelyekbe beilleszkedni igyekszünk, vagy azon emberek kulturális identitását, akik között megvalósítjuk szolgálatunkat, szolgálatunk jobb esetben felszínes átalakulásokra fog korlátozódni – melyek gyakran megrekednek a formalitások szintjén

–, rosszabb esetben viszont visszafejlődéshez és a valóságtól való elrugaszkodáshoz fog vezetni annak átformálása helyett.

4. Egy szervezet a piarista küldetés szolgálatában

Nevelői és pasztorális szolgálatunk minőségének biztosítása érdekében egy olyan szervezetre van szükség, amely az általunk képviselt célok szerint működik. Először is szükség van arra, hogy jelenléteinkben fenntartható piarista vezetés működjön. A nevelői és evangelizációs küldetésnek hosszútávú ösztönzésre van szüksége. Sok projekt annak ellenére, hogy kiváló valószínűséggel rendelkezik, világos piarista szándékoltság és megfelelő cselekvési terv áll mögötte, végül mégis füstbe megy, mikor az azt ösztönző vezetőség meggyengül a vezetőségben vagy a finanszírozás tereén történt változás, vagy valamilyen más ok miatt. A fenntartható piarista vezetés csak akkor garantálható, ha azon felül, hogy perspektívával rendelkező és magas munkabírású vezetőkkel áll, olyan csapatok is vannak, amelyeknek a tagjai azonosulnak a projekttel, hosszú távra terveznek, és részt vesznek a mindennapos döntéshozatalban, a tevékenységek megtervezésében, kivitelezésében és értékelésében oly módon, hogy amennyiben úgy alakulna, tudjanak mit kezdeni a vezetői feladataikban beállt változásokkal. Ennek a vezető-csapat-projekt felállásnak kell lennie minden tartós piarista szervezet sarokkövének, amennyiben arra törekszik, hogy a rá bízott feladatokat legalább minimális hatékonysággal és hűséggel végezze el. Ennek a hármastételnek jelen kell lennie minden olyan kezdeményezésünkben, amelynek célja a jövőbeli piarista vezetők felkészítése: a növendéknevelő rendházakban, a Kalazancius Mozgalom folyamataiban, a csoportvezetők továbbképzésén, a piarista világi szolgálatokban oly módon, hogy elkerüljük az egy személyben összpontosuló és csakis önmagára támaszkodó vezetői mentalitást.

A szervezetünk és így egyben szolgálatunk fenntarthatóságát biztosító másik szükséges elem a „visszacsatolás”, melynek jelen kell lennie nevelői és evangelizációs folyamatainkban. Egyértelmű, hogy amennyiben szolgálatunk címzettjeinek egy része nem érez meghívást arra, hogy valamilyen általunk javasolt formában csatlakozzon hozzánk, szervezetünk és szolgálatunk fennmaradása komoly bajba kerül. Munkánk minőségének egyik fémjelzője tehát az lesz, hogy hányan csatlakoznak a piarista világhoz és tartják sajátjuknak a piarista küldetést. A piarista hivatásukat lassanként felfedező fiatal szerzetesek, a piarista rend testvérisége, a megosztott küldetés, a jelenléteinkben működő ezernyi munkatárs mind Isten válasza imáinkra és munkánkra, hogy küldjön több munkást ennek az oly fontos feladatnak a végzésére.

5. Meghívás, kommunikáció, prófécia

A szervezeti visszacsatolás szükségessége emlékeztet minket a meghívási dinamikánkban való kitartásunk szolgálatunk szempontjából kettős fontosságára. Az evangélium hirdetése – mely az egyház küldetésének magja – nem más, mint egy nagy meghívás a következőkre: hogy higgyünk Atyánkban, az Istenben; hogy az ő gyermekeiként testvéreként, igazságban és békében éljünk egymás mellett; hogy megmentettségünk tudatában örömmel éljük életünket; hogy azzal a reménnyel éljünk, hogy egyszer ez az álom teljes valóságában megnyilvánul majd előttünk; és hogy egy közösségbe gyűljünk össze mindnyájan, akik az örömhírt hirdetjük. Nem valósulhat meg a testvériség ígérete anélkül, hogy ne élne már most testvéri lelkülettel. Nem hirdethetjük az örömet, ha közben panaszkodunk és szorongunk, és az evangéliumot sem lehet hirdetni anélkül, hogy ne hívnánk meg az örömhír hirdetőit az egy közösségben való életre.

A minőségnek ez az elve meghatározza, hogy küldetésünk milyen kommunikációs stílust kíván meg. Aki gyerekeket és fiatalokat nevel, sosem feledkezhet meg arról, hogy övék a jövő, és hogy a remény elsődlegesen köztük él. Nem folyamodhatunk tehát olyan kommunikációs stílushoz, amely jelenünkből a rosszat és a bűnt emeli ki. Olyan kommunikációs stílusra van szükségünk, amely bár nem felejt el, hogy folyamatos megtérésre szólítson fel, Isten végtelen irgalmát hangsúlyozza, mely megbocsátást és kegyelmet biztosít számunkra, és lehetővé teszi, hogy minden ember maga prófétálhasson saját hűségéről és boldogságáról. Azt kommunikáljuk, amit csinálunk, és azért vagyunk, hogy hirdessük az örömhírt, mely Isten ígérete mindazok számára, akik meghallanak minket. És Isten mindig megtartja ígéretét. Csakis akkor lesz a kommunikációnk meggyőző, és akkor sikerül majd sokakat meghívni, ha meg vagyunk győződve Istennek erről a tulajdonságáról.

6. Innováció

Egy olyan szervezetnek, amely igyekszik hű maradni az eredeti alapítói intuícióhoz, bár paradoxnak tűnhet, de tudnia kell újítani, hogy minőségi választ adjon a folyamatos változásban lévő valóságra. Ha pedig szolgálata fiatalabb személyekre irányul – mint a mi esetünkben –, akkor annál inkább. A gyerekek és a fiatalok hordozzák azt a fényt, amely megvilágítja majd a jövőt, és küldetésünk legalább annyira fontos, mint fellobbantani és megőrizni ezt a lángot, együttműködve általuk a világ „lángra lobbantása” érdekében. Ez a pótolhatatlan feladat megkívánja, hogy folyamatosan figyeljük a gyerekeink és fiataljaink életét érintő újdonságokat, akárcsak az azokkal kapcsolatos megismerési folyamatokat.

A piarista megújulást tehát sosem diktálhatja a piac vagy a divat – melyeket szinte mindig a gyerekekétől és a fiatalokétól eltérő és tőlük távoli érdekek vezérelnek –, még ha vonzó ajánlatokkal jönnének is, melyeket nehéz visszautasítani.

Néhány olyan kulcsfontosságú jellemző, mely segíthet meghatározni azokat a mutatókat, melyek alapján megállapítható újítási javaslataink alkalmassága:

1. Piarista identitáson alapuló innováció

- » Átfogóan tekint az emberre, akinek része mind az intellektuális dimenzió, mind az érzelmi, a testi és a lelki. Kalazancius egyik zseniális meglátása, hogy lényegi módon igyekezett integrálni a lelkiséget, a kultúrát, a vallásos életet és a tudományt. Nem nevezhetjük piaristának azokat az újítási javaslatokat, amelyek csupán technikai vagy funkcionális megfontolásokon alapszanak, és nem veszik figyelembe nevelési javaslatunk átfogó jellegét.
- » A gyerekek és a fiatalok társadalmi és kulturális helyzetéből indul ki. Ha van a piarista identitásnak egyértelmű jellemzője, az nem más, mint hogy a gyerekek és a fiatalok vannak a középpontban. A diákok valóságából kiinduló újítási javaslatoknak figyelembe kell venniük a diákok szociális és humán hátterét, szolgálatunk jelentőségének és alkalmasságának garanciáit. Ez a fajta megvilágítás az újítási javaslatokat hasznosságuk szempontjából vizsgálja, vagyis hogy támogatják-e a gyerekek és fiatalok számára kívánt kompetenciaprofil, továbbá hogy hozzájárulnak-e annak a társadalomnak a megújulásához, amelyben élünk.
- » Elérhető és mindenki számára nyitott, ugyanis megérti a gyerekek és fiatalok között fennálló mindenemű különbségeket, és különleges érzékenységgel fordul a hátrányos helyzetűek felé, és a különbözőségeket mindig egy tanulási lehetőségnek tekinti.
- » Ösztönzi a társadalmi, kulturális, gazdasági, politikai, vallási stb. beilleszkedést.
- » Olyan hasznos és egyszerű módszereket javasol, amelyek minden család számára vállalhatóak.

2. Kollegiális, nem individualista, rendszeres, fenntartható, intézményesített és nem rapszodikus innováció
 - » Diagnózisokból, saját gyakorlataink átgondolásából és közös javaslatokból indul ki.
 - » Garantálja az olyan saját ismeretépítési folyamatokon való gondolkodást, amelyek a tudatos ismeretszerzést egy egész életen át biztosíthatják.
 - » Alkalmazza a tudományos felfedezéseket.
 - » Beépül valamely folyamatos fejlesztési modellbe, például a PDCA-ciklusba.
 - » A bevált gyakorlatok megosztására, továbbá szakértői értékelésre és támogatásra bízta.
 - » Támogatja a nevelők felkészítését és továbbképzését.
 - » Közös pedagógiai stílust hoz létre.
 - » Erősíti a közösségi érzést a nevelők között, akik egy közös küldetést képviselnek.
3. Mély személyes és társadalmi változásokat elindítani kívánó innováció
 - » Az egyéni képzési folyamaton belül átfogó módon értékeli az általunk vezetett képzési folyamatok eredményeit, mintegy a reflexió és növekedés elemeként, miközben mindig szem előtt tartja az általunk megkívánt nevelési profilt és társadalmi célkitűzéseinket.
 - » Minden utat megerősít, amely jelentős nevelési tapasztalatokhoz vezet, hogy lehetővé tegye olyan narrációk és beszámolók kidolgozását, amelyek segítenek a megfelelő személyes identitás és szubjektivitás kiépítésében, mely magában foglalja a megbocsátást mint a múltunkat gyógyító eszközt, továbbá az ígéretet, mely az Isten által számunkra előkészített nemesebb irányba hajt bennünket.
 - » Ötletek, helyek, szimbólumok, élmények, narrációk és alternatív ábrázolások előidézése révén ösztönzi a kulturális és társadalmi átalakulást, melyek előreviszik és valamilyen módon valóra váltják nevelési, egyházi, társadalmi és kulturális javaslatainkat.

„Kalazanci Szent József tagja volt annak a csoportnak, amely megteremtette ennek a nagyszerű intézménynek az elődjét, mely nélkül a kultúra és a jólét nem válhatott volna mindenki számára elérhetővé.”

7. Antropológiai és teológiai helyek

Az iskola intézménye – abban a formában, ahogy mi ismerjük – egy modern találmány. Kalazanci Szent József tagja volt annak a csoportnak, amely megteremtette ennek a nagyszerű intézménynek az elődjét, mely nélkül a kultúra és a jólét nem válhatott volna mindenki számára elérhetővé. Igaz, ahogy minden modern intézmény esetében, úgy az iskolánál is fennáll annak a veszélye, hogy beszűkül, és végső soron személytelenné válik. Antropológiai fogalmakkal élve fennáll annak a veszélye, hogy megszűnik helynek lenni, helyette csak „tranzitória” lesz, ahol mindenki elfogyasztja az ott kínált termékeket, de senki nem mondja otthonának. Istennek hála a Kalazancius által kitalált iskolamodellnek – melynek örökösei vagyunk – megvoltak azok a sajátosságai, amelyek segítettek elkerülni ezt a veszélyt. Igyekszünk jelenléteinket és iskoláinkat igazi „antropológiai és teológiai helyekké” alakítani, ahol emberi közösséget teremtünk, és mindenkit meghívunk a keresztény közösségbe, olyan helyre, ahol otthon vagyunk és kapcsolatokat alakítunk ki, ahol együtt élünk és megosztjuk egymással azt, ami bennünk van, ahol elismerjük és ünnepeljük egymást, ahol tanítunk és tanulunk, ahol megtapasztaljuk a testvériséget, és ahol mindenki a saját lelki érzékenységből, élethelyzetéből, személyes történetéből és hivatásából kiindulva fedezi fel Isten szerető jelenlétét, aki befogad bennünket, és a legjobbat ígéri nekünk.

REFLEXIÓ ÉS CSOPORTOS MEGOSZTÁS

- *A szöveg elolvasása után oszd meg a csoporttal, mely gondolatok érintettek meg leginkább!*
- *Az az intézmény, ahol dolgozol, részt vesz-e valamilyen minőségbiztosítási folyamatban? Ha igen, szerinted vannak-e ennek pozitív hatásai?*
- *Miben áll az igazi piarista innováció?*
- *Mit értenek pedagógiai és pasztorális megújulás alatt azon a helyen, ahol élsz és dolgozol?*
- *Milyen területeken van szükség megújulásra a te piarista jelenlétedben?*